

Тема 3. Стійкий розвиток глобальної економіки та глобальні проблеми людства

➔ **Мета:** дослідження сутності та основних характеристик сучасних теорій стійкого розвитку глобальної економіки. Аналіз перебігу та виявлення шляхів вирішення світових фінансових криз. Структурування та систематизація знань щодо появи та вирішення глобальних проблем людства.

Методичні вказівки до виконання практичних завдань

При опрацюванні даної теми доцільно звернути увагу на підходи до класифікації глобальних проблем людства, визначення їх сутності. Потрібно зосередитися також на порівнянні різних поглядів щодо шляхів їх вирішення.

Необхідно вивчити теоретичні основи концепцій стійкого розвитку, зеленої економіки, нульового зростання, циркулярної економіки; розглянути їх схожі та відмінні риси.

Варто засвоїти сутність світових фінансових криз, масштаб їх поширення, історичні аспекти, методи та інструменти протидії.

План

1. Глобальні проблеми людства: сутність та критерії віднесення.
2. Класифікація глобальних проблем людства.
3. Перспективи та шляхи вирішення глобальних проблем людства.
4. Теоретичні основи стійкого розвитку.
5. Сучасні теорії стійкого розвитку еколого-економічних систем.
6. Екологічна Конституція Землі.
7. Світові фінансові кризи.

Основні терміни і поняття

Глобальні проблеми людства, демографічні проблеми, продовольчі проблеми, екологічні проблеми, енергетично-сировинні проблеми, проблеми миру й озброєння, Римський клуб, сталий (стійкий) розвиток, економічний розвиток, економічне зростання, зелена економіка, циркулярна економіка.

Завдання для самостійного виконання

 Тестові завдання. Виберіть правильну відповідь.

- 1) Основним суб'єктом забезпечення стійкого розвитку соціально-економічних систем повинна виступати:
 - а) людина;
 - б) держава;
 - в) екосистема;
 - г) регіон.
- 2) Стійка еколого-економічна система повинна прагнути до:
 - а) збереження природного капіталу;
 - б) прагнути досягнути справедливих відносин;

- в) відновлення природних ресурсів, які можуть відновлюватися;
 - г) усі відповіді є вірними.
- 3) У соціальній сфері головним пріоритетом є:
- а) забезпечення рівних можливостей в отриманні освіти та медичної допомоги;
 - б) зниження викидів шкідливих речовин у водні об'єкти та атмосферу;
 - в) скорочення маси твердих і рідких відходів;
 - г) збереження природного капіталу.
- 4) В екологічній сфері домінуючою ціллю є:
- а) досягнення науково обґрунтованих параметрів якості життя населення;
 - б) збільшення середньої тривалості життя населення;
 - в) покращення умов проживання і функціонування людини;
 - г) стабілізація і покращення якості довкілля.
- 5) Що слугує об'єднуючим чинником для сучасних моделей сталого розвитку?
- а) соціальна нестійкість;
 - б) наявність в їх структурі трьох складових: економічної, екологічної, соціальної;
 - в) локальна синергетична ситуація;
 - г) ні що не слугує.
- 6) Найважливішою передумовою екологізації економіки та формування «зеленої економіки» повинне стати:
- а) формування інституціонально-правових, організаційних, соціально-економічних умов для раціонального природокористування;
 - б) створення науково-технічного потенціалу для переведення економіки на природозберігаючі технології;
 - в) створення замкнутих виробничих циклів і мінімізація виробничих відходів;
 - г) всі відповіді правильні.
- 7) Критерії, за якими проблеми відносять до глобальних:
- а) нерозв'язання їх викликає загрозу людству, регрес в умовах життя людей, у розвитку продуктивних сил;
 - б) усі відповіді правильні;
 - в) вони вимагають невідкладних скоординованих дій світового співтовариства;
 - г) вони стосуються інтересів усіх або значної групи держав.
- 8) До причин виникнення екологічних проблем можна віднести:
- а) видобуток природних копалин;
 - б) усі відповіді правильні;
 - в) забруднення і збідніння навколишнього середовища;
 - г) інтенсифікацію використання природних ресурсів.
- 9) Причинами загострення сучасних глобальних проблем є:
- а) швидка урбанізація населення та варварське ставлення людини до природи;
 - б) усі відповіді правильні;

- в) низький рівень упровадження ресурсо- та енергозберігаючих, екологічно чистих технологій;
 - г) зменшення родючості ґрунту.
- 10) Економічний аспект глобальних проблем включає:
- а) забезпечення рівноваги платіжного балансу;
 - б) залучення ресурсів для їхнього використання;
 - в) усі відповіді неправильні;
 - г) збільшення дохідної частини держбюджету.

/ **Завдання 1.** Знайдіть правильні твердження серед перелічених нижче:

1. Діяльність циркулярної економіки спрямована на зменшення надмірного виробництва, спалювання відходів, відновлення та регенерацію екосистем та природного капіталу.

2. «Стійкий розвиток», слід розглядати як розвиток, що задовольняє матеріально-духовні потреби сьогодення і створює умови для стійкого економічного розвитку в перспективі з врахуванням майбутніх ціннісних орієнтацій через механізми гармонізації людини з природою та в суспільстві.

3. Економічний розвиток - це виникнення кількісних змін в економічній системі суспільства, які приводять до підвищення ефективності її функціонування та удосконалення базових елементів основних структур.

4. Економічне зростання - це якісна характеристика змін параметрів економічної системи.

5. Впровадження принципово нових екобезпечних та самовідтворювальних технологій може стати «рятувальною соломиною» нашої цивілізації в майбутньому у тому числі за умов недопущення війн та міжнаціональних конфліктів.

6. Творці концепції сталого розвитку бачили причини кризи у тому числі в підвищенні рівня життя призводить до знищення природи.

7. На думку розробників концепції сталого розвитку вісімдесят відсотків населення розвинених країн споживають двадцять відсотків енергетичних ресурсів планети.

8. Глобальною може вважатися будь-яка проблема, що дозволяє картографування в масштабі окремої країни.

9. Глобальні проблеми – це особливі явища і процеси в сучасному світі, які за масштабами і значущістю вирізняються загальнопланетарною особливістю, пов'язані з життєвими інтересами народів світу і їх можна вирішити взаємодією усіх країн світу.

10. Глобальні проблеми не взаємодіють одна з одною.

Завдання 2. Виберіть одне із готових (або запропонуйте свою) пропозицію для вирішення екологічних проблем і заповніть таблицю 2.

Можливі шляхи вирішення: введення місцевого податку; особиста відповідальність порушника і стягування штрафів; екологічна освіта і виховання; свої пропозиції.

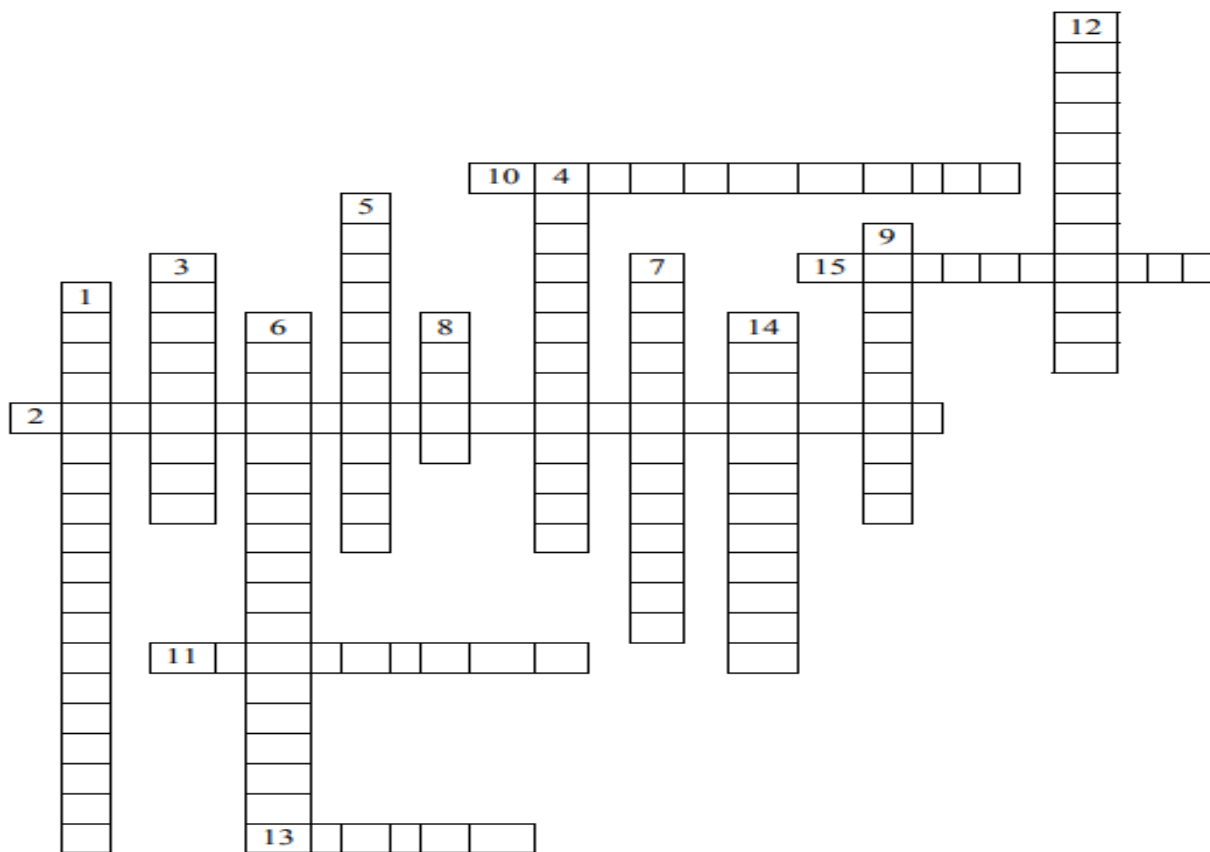
Таблиця 2 – Екологічні проблеми

Екологічні проблеми	Пропозиції із вирішення
Забруднення атмосферного повітря а) автотранспортом б) промисловими підприємствами	
Забруднення поверхневих водойм стічними водами промислових підприємств	
Засмічення дворів і вулиць	

Завдання 3. Розв'яжіть ребуси

1.
2.
3.

Завдання 4. Розв'яжіть кросворд

По-горизонталі:

2. Фактор глобалізації, який приводить до посилення світової інтеграції у результаті глобальних операцій ТНК.
10. Глобальна проблема, яка пов'язана зі стрімким збільшенням енергоспоживання.
11. До якої з груп чинників глобалізації відноситься: «ослаблення міцності державних кордонів»?
13. Війна, попередження якої, є головною проблемою сучасності.
15. Назва проблеми, до якої відносять гомеостазний розвиток системи «людство – природа».

По-вертикалі:

1. Один із факторів, який обумовлює процес глобалізації.
3. До якої з груп чинників глобалізації відноситься: «перехід до нового технологічного способу виробництва – до високих, наукомістких технологій»?
4. Яка модель породила диференціацію світу на країни, що виграли від глобалізації і які програли від неї?
5. До якої з груп чинників глобалізації відноситься: «радикальна зміна засобів ділового спілкування, обміну виробничою, науково-технічною, економічною, фінансовою інформацією»?
6. Одна зі загроз глобалізації, що стосується економіки.
7. До якої з груп чинників глобалізації відноситься: «вихід неурядових організацій на багатонаціональний або світовий рівень»?
8. Один з представників неоліберальної моделі.

9. До якої з груп чинників глобалізації відноситься: «посилення тенденції до уніфікації й стандартизації».
12. Проблема, що полягає в стрімкому зростанні населення в країнах, які розвиваються, і в загрозі депопуляції (перевищення кількості померлих над кількістю народжених) в економічно розвинених країнах.
14. Назва особливих, ключових проблем.

Питання для самостійного поглибленого вивчення теми

1. Індикатори та критерії сталого розвитку.
2. Економічне зростання та сталий розвиток: взаємозв'язок та протиріччя.
3. Генезис теорій сталого розвитку.